ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Petra Příhody a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobkyně **E. S.,** zastoupené JUDr. Elenou Hornovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Vodičkova 30, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení** se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2002, č. j. 43 Ca 157/2002-12,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě žalobkyně jako stěžovatelka napadá rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 17. 9. 2002, č. j. 43 Ca 157/2002-12, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 20. 3. 2002 č. xxx o přiznání dílčího starobního důchodu ve výši 854 Kč. Soud vycházel ze skutečnosti, že stěžovatelka do 12. 9. 1964 pracovala v podniku T.K. v P., od 19. 9. 1964 do 19. 4. 1996 u zaměstnavatele C. H. S., a.s. P., se sídlem ve S. r., ode dne 10. 7. 1996 do 30. 4. 2001 pak již byla důchodově pojištěna na území České republiky. Soud uznal za oprávněný postup žalované, která na případ stěžovatelky aplikovala Smlouvu o sociálním zabezpečení uzavřenou mezi Českou a Slovenskou republikou v souvislosti s rozdělením České a Slovenské federativní republiky ke dni 1. 1. 1993 (dále též „Smlouva“), kdy podle čl. 11 Smlouvy se rozsah a způsob hodnocení dob zabezpečení řídí právními předpisy toho smluvního státu, v jehož důchodovém zabezpečení byly získány, přičemž podle čl. 20 odst. 1 se doby získané přede dnem rozdělení ČSFR považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. Žalobkyně měla ke dni 31. 12. 1992 trvalý pobyt na Slovensku, kde bylo i její pracoviště a sídlo zaměstnavatelské organizace; z toho se dovozuje Sociální pojišťovna v Bratislavě jako nositel pojištění. V České republice vznikl nárok na důchod za dobu pojištění s přihlédnutím k dobám zabezpečení (pojištění) získaných od 10. 7. 1996 na

území České republiky, při vlastním výpočtu se pak přihlédne k dobám zabezpečení na obou územích. Pokud žalovaná stanovila teoretickou výši z dob zabezpečení v obou státech, pak provedla tzv. dílčení a přiznala důchod v částce odpovídající poměru mezi délkou doby zabezpečení hodnocené podle předpisů České republiky, tj. zákona č. 155/1995 Sb. a celkovou dobou zabezpečení získanou podle právních předpisů obou států, postupovala podle názoru krajského soudu v souladu se zákonem, a proto její rozhodnutí podle § 250q odst. 2 o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2002) potvrdil.

Žalobkyně jako stěžovatelka v kasační stížnosti zejména namítá, že soud, přestože správně zjistil skutkový stav, věc nesprávně právně posoudil. Aplikací čl. 20 Smlouvy byla stěžovatelka jako občanka České republiky zkrácena na svých zákonných nárocích podle vnitrostátních předpisů, neboť splňuje podmínky nároku na přiznání starobního důchodu podle českých právních předpisů, podle nichž by její nárok na důchod byl vyšší než přiznaný. Smlouva mezi nově vznikajícími republikami byla uzavřena proto, aby nedocházelo k poškození občanů, pokud jde o vznik, zachování a výplatu jejich nároků získaných z titulu zaměstnání v jednom ze smluvních států a neměla by být českému občanovi na újmu. K tomu stěžovatelka poukazuje na právní názor Vrchního soudu v Praze, který v rozsudku ze dne 10. 1. 1998 řešil otázku právní povahy a právní síly předmětné smlouvy a jejího vztahu k vnitrostátním předpisům. Vrchní soud zde došel k závěru, že nejde o smlouvu, kterou má na mysli čl. 10 Ústavy ČR, totiž smlouvu o lidských právech a svobodách, která by byla bezprostředně závazná a měla by přednost před zákonem. I když je Smlouva součástí českého právního řádu podle § 1 odst. 1 zákona č. 100/1993 Sb., o vnitrostátní účinnosti mezinárodních smluv o sociálním pojištění, není tím stanovena její přednost před vnitrostátním zákonem. Vrchní soud zaujal názor, že pokud český občan splňuje zákonné podmínky pro vznik nároku i bez existence Smlouvy a tento nárok by byl vyšší než nárok podle Smlouvy, je nositel důchodového pojištění povinen zabezpečit pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá vyššímu nároku podle vnitrostátních předpisů a rozhodnout o dorovnání výše důchodu od druhé smluvní strany do zákonného nároku podle českých právních předpisů tak, aby český občan nebyl v důsledku aplikace Smlouvy zkrácen. Stejně tak Nejvyšší soud ČR rozsudkem ze dne 31. 3. 1998 při zamítnutí dovolání proti tomuto rozsudku zaujal názor, že Smlouva nemůže být českému občanovi ve výši jeho důchodových nároků na újmu. Stěžovatelka proto požaduje zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná nevyužila svého práva a ke kasační stížnosti se nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.). Kasační stížností jsou uplatněny důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. spočívající v tom, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku, když aplikoval ust. čl. 20 Smlouvy v případě, kdy jeho užití bylo v neprospěch stěžovatelky.

O skutkových otázkách vyplývajících ze soudního a dávkového spisu přitom není sporu.

O rozhodné právní otázce uvážil soud následovně:

Dílčí starobní důchod byl stěžovatelce přiznán podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb. (dále jen zákon), když toto ustanovení určuje podmínky pro přiznání starobního důchodu. Důsledky získání nároku na starobní důchod v různých zemích upravuje ustanovení § 61 odst. 1 zákona tak, že vyplácí-li se poživateli důchod vypočtený se zřetelem k mezinárodní

smlouvě podle poměrů dob získaných v České republice k celkově získané době (dále jen „dílčí důchod“), stanoví se základní výměra a procentní výměry dílčího důchodu v poměru těchto dob, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak. V daném případě zákon jako přednostní předpokládá postup podle Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi Českou republikou a Slovenskou republikou (zveřejněnou pod č. 228/1993 Sb.). Podle čl. 20 Smlouvy se doby zaměstnání získané přede dnem rozdělení ČSFR považují za doby toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení ČSFR, tj. ke dni 31. 12. 1992. Postup žalované této úpravě odpovídá, když žalobkyně měla ke dni rozdělení ČSFR zaměstnavatele na území Slovenské republiky.

Stěžovatelka ovšem poukazuje na skutečnost, že splnila podmínky pro přiznání starobního důchodu podle českých předpisů a tudíž by neměla doplácet na rozdělení republiky a znění smlouvy. Pokud k tomu poukazuje na rozhodovací praxi Vrchního soudu v Praze, pak tento soud v rozsudku sp. zn. 3 Cao 12/1996 ze dne 5. 9. 1997 vyjádřil názor, že poukazem na mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení nemůže být pojištěnec zkrácen ve svém nároku existujícím podle vnitrostátního práva a ke stejnému závěru došel i Nejvyšší soud v dovolacím řízení. Soudy zde řešily případ pojištěnce splňujícího nárok podle vnitrostátních předpisů, který byl ovšem v době rozdělení ČSFR, a to po dobu od 1. 11. 1992 do 17. 9. 1993, zaměstnán v podniku se sídlem na Slovensku. Vrchní soud v citovaném rozsudku vycházel z právního názoru již vyjádřeného ve stanovisku Nejvyššího soudu ČSR č. Cpj 232/73. Pokud jde o právní povahu a právní sílu uvedené Smlouvy, byl vrchním soudem v rozsudku zaujat názor, že nejde o smlouvu o lidských právech a základních svobodách, kterou má na mysli článek 10 Ústavy ČR, která by byla bezprostředně závazná a měla by přednost před zákonem. Jde však o smlouvu, která je součástí českého právního řádu. Zákon č. 100/1932 Sb., o vnitrostátní účinnosti mezinárodních smluv o sociálním pojištění, v § 1 odst. 1 stanoví, že ustanovení mezinárodních smluv o sociálním pojištění, vyhlášených ve Sbírce zákonů a nařízení, mají po dobu své mezinárodní účinnosti též účinnost vnitrostátní. Z tohoto ustanovení však nevyplývá přednost před vnitrostátním zákonem a také skutečnost, že český stát uzavřel s jiným státem smlouvu o provádění sociálního zabezpečení, nemůže být českému občanovi na újmu ve výši jeho důchodových nároků. Smyslem uzavření mezinárodní smlouvy nepochybně není krátit výši důchodových nároků vlastnímu občanovi, kterému vyšší důchodový nárok vzniká nezávisle na takové smlouvě podle vnitrostátních předpisů.

Tento závěr je správný i podle názoru Nejvyššího správního soudu. Podle čl. 1 odst. 2 úst. zákona č. 4/1993 Sb., pokud ústavní zákony a ostatní právní předpisy přijaté před zánikem České a Slovenské Federativní republiky spojují práva a povinnosti s územím České a Slovenské Federativní republiky a státním občanstvím České a Slovenské Federativní republiky, rozumí se tím území České republiky a státní občanství České republiky, pokud zákon nestanoví jinak.

Podle § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. se za dobu pojištění považují též doby zaměstnání získané před 1. 1. 1996 podle předpisů platných před tímto dnem.

Podle § 8 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb. se pracovní poměr hodnotí jako zaměstnání, pokud zakládal nemocenské pojištění.

Podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 54/1956 Sb., ve znění účinném ke dni účinnosti zákona č. 4/1993 Sb. (tj. ke dni 31. 12. 1992) jsou pracovníci v pracovním poměru účastni nemocenského pojištění, pokud jsou činní v Československé republice.

Jak vyplývá z citovaných ustanovení, byla účast na nemocenském pojištění právem spojována s územím České a Slovenské Federativní republiky (Československé republiky) a ode dne 31. 12. 1992 je tedy právem spojeným s územím České republiky. Jako dobu zaměstnání (pojištění) lze tedy s ohledem na datum účinnosti recepční normy hodnotit stěžovatelce podle § 13 zákona č. 155/1995 Sb. pouze dobu zaměstnání, (pojištění) získanou na území České republiky v celém průběhu pojištění. Hodnocení ostatních dob zaměstnání (pojištění) náleží nositeli pojištění Slovenské republiky. Požadavek stěžovatelky na započet veškeré doby zaměstnání (pojištění) získané před 1. 1. 1993 pro výpočet starobního důchodu je tak v rozporu s citovaným článkem 1 odst. 2 zákona č. 4/1993 Sb. a ve svém důsledku by vedl k duplicitnímu započtu dob zaměstnání (pojištění) v obou systémech sociálního pojištění.

Pro užití právního názoru vyjádřeného ve shora uvedeném rozsudku Vrchního soudu v Praze v případě stěžovatelky, je tedy rozhodné (a zřejmé z přehledu dob zaměstnání a sídla zaměstnavatelů), že stěžovatelce nevznikl nárok na starobní důchod podle českých předpisů, a tedy nelze dovodit její plný nárok na důchod podle nich vyměřených, ani nárok na doplatek k důchodu za účelem dorovnání důchodu vypláceného nositelem pojištění podle Smlouvy. Nejvyšší správní soud rovněž vážil, zda na případ žalobkyně nedopadají důsledky Nálezu Ústavního soudu ČR zn. II. ÚS 405/2002 ze dne 3. 6. 2003 – ten ovšem hodnotil užití Smlouvy jako diskriminující v případě nároku na předčasný starobní důchod, který slovenské právo sociálního pojištění nezná.

Právní závěry krajského soudu tak odpovídají zákonu a Nejvyšší správní soud neshledal naplněnými námitky porušení zákona ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, jako nedůvodnou zamítl.

O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1, 2 (§ 120) s. ř. s., když neúspěšnému stěžovateli právo na náhradu nákladů nepřísluší a ohledně žalované ustanovení o náhradě nákladů úspěšnému účastníkovi řízení neplatí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. 11. 2003

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu